

2020

Tillæg til

Miljøgodkendelse af husdyrbrug

Harres 48, 6261 Bredebro

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INDLEDNING	3
2	AFGØRELSE OM TILLÆG TIL MILJØGODKENDELSE	4
3	VILKÅR	6
3.1.	GRUNDFORHOLD	6
3.1.1.	Generelle forhold	6
3.2.	HUSDYRBRUGETS ANLÆG	7
3.2.1.	Stalde og anlæg	7
3.2.2.	Landskabelige hensyn	7
3.2.3.	Energiforbrug	7
3.2.4.	Vandforbrug	8
3.2.5.	Affald	8
3.2.6.	Management og egenkontrol	8
3.3.	FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG	8
3.3.1.	Gødningsopbevaring og -håndtering	8
3.3.2.	Spildevand	8
3.3.3.	Transport	8
3.3.4.	Driftsforstyrrelser og uheld	8
3.3.5.	Støj	8
3.3.6.	Skadedyr	9
3.3.7.	Kemikalier og pesticider	9
3.3.8.	Olie og brændstof	9
3.3.9.	Foder	9
3.3.10.	Lys	10
3.3.11.	Husdyrbrugets ophør	10
3.3.12.	Ammoniak	10
3.3.13.	Lugt	10
3.3.14.	Støv	10
4	MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING	11
4.1.	HUSDYRBRUGETS ANLÆG	11
4.1.1.	Stald og anlæg	11
4.1.2.	Landskabelige hensyn	12
4.1.3.	Energiforbrug	13
4.1.4.	Vandforbrug	14
4.1.5.	Affald	15
4.1.6.	Management og egenkontrol	15
4.2.	FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG	16
4.2.1.	Gødningsopbevaring og -håndtering	16
4.2.2.	Spildevand	16
4.2.3.	Transport	17
4.2.4.	Driftsforstyrrelser og uheld	18
4.2.5.	Støj	18
4.2.6.	Skadedyr	18
4.2.7.	Kemikalier og pesticider	19
4.2.8.	Olie og brændstof	19
4.2.9.	Ensilage	19
4.2.10.	Foder	19
4.2.11.	Lys	20
4.2.12.	Husdyrbrugets ophør	21
4.2.13.	Ammoniak	21

4.2.14.	Lugt	24
4.2.15.	Støv	24
4.3.	Bilag I og IV-arter	25
4.3.1.	Bilag I arter	25
4.3.2.	Bilag IV arter.....	25
4.4.	ALTERNATIVE MULIGHEDER	25
5	HØRINGER.....	27
6	KLAGE VEJLEDNING.....	28
7	BILAG	29
8	REFERENCER	30

1 INDLEDNING

Erik Petersen har den 29. november 2016 søgt om tillæg til miljøgodkendelse på Harres 48, 6261 Bredebro.

Godkendelsen bygger på oplysningerne i ansøgningen nr. 92649, version 5 med tilhørende bilag.

Husdyrbruget på Harres 48 ejes og drives af Erik Petersen, som også er kontaktpersonen.

Miljøgodkendelse august 2015

Udvidelse af dyrehold i eksisterende stalde til 10.966 slagtesvin (32-112 kg), samt overdækning af en eksisterende gyllebeholder på 3500 m³.

Tillæg til miljøgodkendelse april 2020

Ansøger ønsker at udvide fra 10.966 slagtesvin (32-112 kg) til 27.434 slagtesvin (30-115 kg). Derudover skal der opføres en ny stald på ca. 4.200 m², to nye teltoverdækkede gylleholdere på hver 4000 m³, to kornsiloer samt etableres en korngrav og en forbeholder på 50 m³ med betonlåg.

Kontaktoplysninger:

Navn: Erik Peterrsen

Adresse: Storde 3, 6261 Bredebro

Tlf.: 74710355

Mobil: 21936215

E-mail: storde@post.tele.dk

Bedriftsoplysninger:

Navn: Harres 48, 6261 Bredebro

CVR: 79390828

CHR: 49533

Rådgiver: Ulla Refshammer Pallesen, Landbosyd

Sagsbehandler: Dorte Fabrin, Tønder Kommune

KS: Per Hendriksen, Tønder Kommune

2 AFGØRELSE OM TILLÆG TIL MILJØGODKENDELSE

Tønder Kommune meddeler godkendelse til:

Husdyrproduktion:

27.434 slagtesvin (30-115 kg), svarende til 811 dyreenheder (DE).

Projekterede anlæg:

En stald på ca. 4.200 m²

To gyllebeholdere på 4.000 m³ med teltoverdækning

To kornsiloer

En korngrav

En forbeholder på 50 m³

Forudsætning for udnyttelse af tillægget til miljøgodkendelsen
Dette tillæg må først udnyttes, når dispensationen til tilstandsændring af vandhullet tæt på stalden, og deri stillede vilkår er opfyldt. Se bilag 2 for uddybende krav til hvornår vilkårene for dispensationen er opfyldt.

Dispensation fra afstandskrav til skel for ny stald og gyllebeholder
Der er naboskel indenfor 30 m fra den nye stald og fra den ene nye gyllebeholder. Der er ca. 13 og 25 m til skel ved matr. 25, Harres, fra den nye stald og 27 m til samme skel fra den ene nye gyllebeholder. Matriklen tilhører ejendommen Harres 47. Tønder Kommune vurderer at det ikke giver mening at stille vilkår om beplantning i de to skel, da begge matrikler drives sammen, og det således vil være en ulempe med beplantning. Tønder Kommune giver dispensation til afstandskravet til naboskel, så ansøger kan etablere stald og gyllebeholder på den ansøgte placering. Ejer af nabomatriklen er i forbindelse med partshøringen blevet orienteret om dette forhold.

Godkendelsen er meddelt efter § 12 i husdyrloven¹.

Vi vurderer i kapitel 4, at husdyrbruget kan drives på en måde, som er forenelig med omgivelserne, og at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbruget ved at anvende den bedst tilgængelige teknik, når husdyrbruget indrettes og drives som beskrevet i ansøgning med tilhørende miljøredegørelse og efterlever vilkårene i kapitel 3.

Vi har vurderet at projektet ikke kan påvirke Natura 2000 områder væsentligt eller ødelægger plantearter, yngle- eller rasteområder for bilag IV arter. Vurderingen er foretaget efter §§ 7 og 11 i habitatbekendtgørelsen².

Hvor intet andet er nævnt, skal vilkårene være overholdt når godkendelsen tages i brug.

Husdyrbruget skal leve op til gældende regler i love og bekendtgørelser uanset indholdet i denne godkendelse.

Afgørelsen kan skriftligt påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagevejledning fremgår af kapitel 6.

Dorte Fabrin
Miljømedarbejder

Tønder, den 30 marts 2020.

3 VILKÅR

Tillægget meddeles på følgende vilkår:

3.1. GRUNDFORHOLD

3.1.1. Generelle forhold

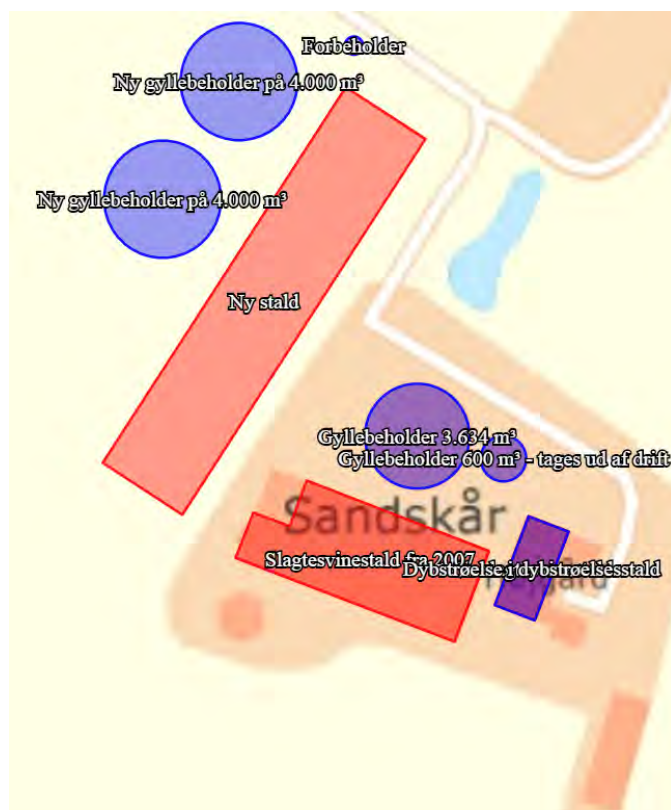
Denne godkendelse bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 6 år efter, den er meddelt. Hvis en del af godkendelsen ikke er udnyttet, bortfalder godkendelsen for denne del.

Husdyrbruget godkendes til et maksimalt dyrehold på 27.434 slagtesvin (30-115 kg), svarende til 811 dyreenheder (DE).

Dyrene skal opstaldes om anført i tabel 1 og vist på figur 1:

Nr.	Staldafsnit	Staldsystem	Dyr	Antal	DE
1	Gl. Slagtesvinestald	Delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	Slagtesvin (30-115 kg) 120 stipladser	534	15,79
2		Dybstrøelse	Slagtesvin (30-115 kg) 50 stipladser	200	5,92
3	Slagtesvinestald fra 2007	Drænet gulv + spalter (33/67)	Slagtesvin (30-115 kg) 2000 stipladser	8900	263,24
3	Ny stald	Delvis spaltegulv, 25-49 % fast gulv	Slagtesvin (30-115 kg) 4000 stipladser	17800	526,48
I alt					811,42

Tabel 1: Dyrehold i staldene efter udvidelse

Figur 1: Situationsplan

Projektet skal gennemføres som beskrevet i ansøgningsmaterialet og med de ændringer, der fremgår af miljøgodkendelsen.

Et eksemplar af godkendelsen skal være tilgængeligt for de personer, der har ansvaret for husdyrbrugets daglige drift. Herudover skal driftspersonalet være gjort bekendt med godkendelsens indhold.

3.2. HUSDYRBRUGETS ANLÆG

3.2.1. Stalde og anlæg

De nye bygninger skal placeres som vist på bilag 1.

3.2.2. Landskabelige hensyn

Nye bygninger skal opføres i afdæmpede farver og ikke reflekterende materialer, der svarer til farverne på de eksisterende bygninger.

Det eksisterende læhegn vest for den nye stald og de nye gyllebeholdere, både den langs vejen og den midt på marken på matrikel nr. 47 skal bibeholdes og vedligeholdes, herunder at udgåede træer og buske erstattes. Se figur 2.

Figur 2: Læhegn der skal bibeholdes og vedligeholdes – markeret med grønt.

3.2.3. Energiforbrug

Ventilationsanlæg skal rengøres og vedligeholdes så de altid kører energimæssigt optimalt. Nævnte skal fremgå af egenkontrol-journalen.

Der skal foretages en årlig opgørelse af forbruget af el, olie og vand, der medgår til husdyrbruget.

Hvis elforbruget efter det første hele driftsår overstiger 275.000 kWh skal der foretages et energieftersyn på ejendommen, hvor de energikrævende processer gennemgås. Der skal udarbejdes en rapport, som indeholder evt.

konkrete energibesparende forslag. En kopi af rapporten skal sendes til kommunen efter udarbejdelse.

3.2.4. Vandforbrug

Der stilles ingen vilkår.

3.2.5. Affald

Der stilles ingen vilkår.

3.2.6. Management og egenkontrol

Alle egenkontroller skal samles i en driftsjournal.

Der skal føres driftsjournal over følgende aktiviteter:

- Dyreholdets størrelse (årsproduktion).
- Forbrug af el, olie og vand.
- Oplysninger vedr. fodring.
- Vedligeholdelse af ventilationsanlæg
- Tidspunkter for udslusning af gylle i slagtesvinestalden fra 2007 Der skal føres logbog over at hyppigheden af udslusningen udføres i overensstemmelse med vilkår 3.3.13.1. Registreringen skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises tilsynsmyndigheden på forlangende. Registrering kan ske ved tilslutning til datalogger.

Oplysningerne skal gemmes i minimum 5 år.

3.3. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

3.3.1. Gødningsopbevaring og -håndtering

Inden udpumpning af gylle fra staldene skal det sikres, at gyllebeholderne kan rumme den udpumpede mængde gylle.

Påfyldning af gyllevogne og evt. tømning af gylle i anden beholder, skal foregå under opsyn.

Hvis der forekommer spild skal det straks opsamles.

3.3.2. Spildevand

Der stilles ingen vilkår.

3.3.3. Transport

Der stilles ingen vilkår.

3.3.4. Driftsforstyrrelser og uheld

Der stilles ingen vilkår.

3.3.5. Støj

Der stilles ingen vilkår.

3.3.6. Skadedyr

Der stilles ingen vilkår.

3.3.7. Kemikalier og pesticider

Der stilles ingen vilkår.

3.3.8. Olie og brændstof

Der stilles ingen vilkår.

3.3.9. Foder

Mængden af råprotein i foderet må max være på 139,05 g/FE.

Den totale mængde P ab slagtesvin pr. år beregnet som P ab dyr pr. slagtesvin x det årligt antal producerede slagtesvin skal være mindre end 18.106,44 kg P pr. år.

P ab dyr pr. slagtesvin skal beregnes ud fra følgende ligning:

$$P \text{ ab dyr pr. slagtesvin} = ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{g fosfor pr. FEsv}/1000) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0055 \text{ kg P pr. kg tilvækst}).$$

Ovenstående er beregnet ud fra oplysningerne i ansøgningen, se nedenstående tabel. De enkelte forudsætninger er ikke bindende, men vilkårslighningen skal samlet set overholdes.

Faktor	Værdi
Antal producerede slagtesvin/år	27434 (se ansøgningen)
Indgangsvægt, kg	30,00 (se ansøgningen)
Afgangsvægt, kg	115,00 (se ansøgningen)
FEsv pr. kg tilvækst	2,84 (se ansøgningen)
Gram fosfor pr. FEsv	4,66 (se ansøgningen)
Kg P ab dyr pr. slagtesvin	0,66 (beregnet)
Kg P i alt pr. år ab slagtesvin	18.103,77 (beregnet)

Tabel 3: Forudsætninger for overholdelse af BAT-niveau for fosfor.

Der skal føres en logbog eller produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:

- Antal producerede dyr
  - Gennemsnitlige vægtintervaller (indgangs-, og afgangsvægt/slagtevægt)
  - Foderforbrug pr. kg tilvækst
  - Det gennemsnitlige indhold af fosfor pr. FEsv i foderblandingerne.
- P ab dyr skal på baggrund af logbogens eller produktionskontrollens oplysninger beregnes for en sammenhængende periode på minimum 12 måneder. Beregningerne skal opbevares i driftsjournalen.

Hvis der anvendes slagtesvinefoder, der er hjemmeblandet på ejendommen eller på en anden ejendom, skal der udarbejdes en blandeforskrift for foderet mindst hver tredje måned. Blandeforskrifterne skal opbevares i driftsjournalen.

Logbogen/produktionskontrollen, indlægssedler for hver tredje måned samt eventuelle blandeforskrifter skal opbevares i driftsjournalen.

3.3.10.

Lys

Der stilles ingen vilkår.

3.3.11.

Husdyrbrugets ophør

Der stilles ingen vilkår.

3.3.12.

Ammoniak

Staldgulvet i den nye stald skal være "delvist spaltegulv, med 25-49 % fast gulv).

De to nye gyllebeholdere på hver 4000 m³ samt den eksisterende gyllebeholder på 3634 m³ skal forsynes med fast overdækning.

3.3.13.

Lugt

Gyllen i gyllekanaler i slagtesvinestalden fra 2007 skal udsluses mindst hver 7. dag. Der skal føres journal over udslusninger, jf. vilkår 3.2.6.2.

Den godkendte husdyrproduktion skal foretages jævnt fordelt over året.

3.3.14.

Støv

Der stilles ingen vilkår.

4 MILJØTEKNI SK BESKRIVELSE OG VURDERING

4.1. HUSDYRBRUGETS ANLÆG

4.1.1. Stald og anlæg

Oplysninger om ejendommens indretning og drift fremgår af nedenstående skemaer samt af situationsplanen, (bilag 1.)

Før:

Nr.	Staldafsnit	Staldsystem	Dyr	Antal	DE
1	Gl. slagtesvinestald	Delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	Slagtesvin (32-111 kg) 111 stipladser	403	11,05
2	Slagtesvinestald fra 2007	Drænet gulv + spalter (33/67)	Slagtesvin (32-111 kg) 1734 stipladser	6291	172,47
I alt					183,52

Godkendelse 2015:

Nr.	Staldafsnit	Staldsystem	Dyr	Antal	DE
1	Gl. Slagtesvinestald	Delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	Slagtesvin (30-112 kg) 144 stipladser	650	18,36
		Dybstrøelse	Slagtesvin (30-112 kg) 50 stipladser	200	5,65
2	Slagtesvinestald fra 2007	Drænet gulv + spalter (33/67)	Slagtesvin (30-112 kg) 2240 stipladser	10116	285,74
I alt					309,75

Tillæg 2019:

Nr.	Staldafsnit	Staldsystem	Dyr	Antal	DE
1	Gl. Slagtesvinestald	Delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	Slagtesvin (30-115 kg) 120 stipladser	534	15,79
		Dybstrøelse	Slagtesvin (30-115 kg) 50 stipladser	200	5,92
2	Slagtesvinestald fra 2007	Drænet gulv + spalter (33/67)	Slagtesvin (30-115 kg) 2000 stipladser	8900	263,24
3	Ny stald	Delvis spaltegulv, 25-49 % fast gulv	Slagtesvin (30-115 kg) 4000 stipladser	17800	526,48
I alt					811,42

Tabel 4: Dyrehold i førsituation, efter godkendelse i 2015 samt i ansøgt drift.

Der opføres en ny slagtesvinestald på ca. 4200 m², to nye teltoverdækkede gyllebeholdere på hver 4000 m³, to kornsiloer en forbeholder på 50 m³ (nedgravet m. betonlåg) samt etableres en korngrav.

Stalden opføres i røde mursten, grå vinduer og døre, grå/hvide stålplader i gavlender og gråt eternittag. Gyllebeholdere opføres i betonelementer med lysegrå teltoverdækning. Forbeholder laves i beton med betonlåg. Korngrav etableres ligeledes i beton.

(se situationsplan, bilag 1).

Generelle lokaliseringskrav jf. § 6 i husdyrloven

Afstand fra staldanlæg til nærmeste naboer og byzone m.v.	Afstand / retning
Eksisterende eller, ifølge kommuneplanens rammedel, fremtidigt byzone- eller sommerhusområde.	ca. 3,3 km (Ø-NØ)
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende. (Boligområde – Hjerpsted)	ca. 7,1 km (Ø)
Nærmeste nabobeboelse er Harres 47, 6261 Bredebro	ca. 84 m (NØ)

Tabel 5: Afstandskrav jf. husdyrlovens § 6.

Afstandskravene i husdyrlovens § 6 er overholdt.

Generelle afstandskrav jf. § 8 i husdyrloven

Der er ingen vandforsyningsanlæg inden for 50 m.

Der ligger ingen vandløb eller søer inden for 15 m (100 m til gyllebeholdere).

Der ligger ingen levnedsmiddelvirksomhed inden for 25 m.

Der ligger ingen beboelse på samme ejendom inden for 15 m.

Afstandskravene i husdyrlovens § 8 for så vidt angår ovenstående afstande er overholdt.

Der er naboskel indenfor 30 m fra den nye stald og fra den ene nye gyllebeholder. Der er ca. 13 og 25 m til skel ved matr. 25, Harres, fra den nye stald og 27 m til samme skel fra den ene nye gyllebeholder. Matriklen tilhører ejendommen Harres 47. Ansøger har haft en dialog med ejeren af Harres 47, og der er i den forbindelse indgået aftale om at der ikke skal opsættes beplantning i skel.

Tønder Kommune vurderer at det ikke giver mening at stille vilkår om beplantning i de to skel, da begge matrikler drives sammen, og det således vil være en ulempe med beplantning.

Tønder Kommune vil på den baggrund give dispensation til afstandskravet til naboskel så ansøger kan etablere de to gyllebeholdere på den ansøgte placering. Ejer af nabomatriklen er blevet partshørt om dette forhold.

4.1.2. Landskabelige hensyn

Der er søgt om godkendelse til at bygge en stald på ca. 30 m x 140 m på matr. nr. 47, Harres, Brede.

Den ny stald placeres nordvest for, næsten vinkelret på svinestalden fra 2007 og parallelt med indkørslen til Harres 48. Afstanden mellem de to bygninger bliver ca. 15,5 m. Se situationsplanen på bilag 1.

Den ny stald bliver bygget i samme materialer, højde og grå farver som den nuværende stald fra 2007. Taget på den ny stald bliver gråt ligesom på den nuværende stald.

Bebyggelsen i området er domineret af mellemstore landbrug og mindre husmandssteder. Området er kendetegnet af mange høje spredte hegn langs markskel og af små bevoksninger og skove. Hegnene er typisk

placeret efter terrænforholdene og fremstår derfor uden et gennemgående mønster.

De nuværende og ansøgte anlæg ligger uden for:

- Bevaringslandskaber
- Geologiske bevaringsværdige arealer
- Værdifulde kulturmiljøer
- Kirkelandskaber
- Fortidsmindeområder
- Bevaringsværdige kulturlandskaber
- Bevaringsværdige bebyggelser og mindre byer
- Lavbundsarealer
- Klitfredningslinje
- Strandbeskyttelseslinje
- Fortidsmindebeskyttelseslinje
- Fredet område
- Fuglebeskyttelsesområde
- Ramsarområde
- Habitatområde
- Beskyttede naturtyper
- Kystnærhedszonen
- Beskyttede jord- og stendiger
- Kirkebyggelinje
- Åbeskyttelseslinje
- Søbeskyttelseslinje
- Fredskov

De nuværende og ansøgte anlæg ligger inden for:

- Skovbyggelinje

Vurdering:

Ejendommen ligger indenfor skovbyggelinjen. Erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri er ikke omfattet af reglerne om at der ikke må opføres nyt byggeri inden for skovbyggelinjen. Det vurderes derfor ikke at være i strid med reglen, at opføre nyt byggeri i tilknytning til eksisterende byggeri på ejendommen, da det er nødvendigt for ejendommens udviklingsmuligheder.

Der stilles fastholdende vilkår om udformningen af det ny byggeri og om vedligeholdelse af læhegnene i markskel vest for anlægget.

Med de stillede vilkår om farver og beplantning vurderer vi sammenfattede, at de landskabelige værdier ikke tilsidesættes og at det ny byggeri ikke vil virke forstyrrende i landskabet.

4.1.3. Energiforbrug

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Lavenergibelysning, naturlig ventilation, eftersyn og rengøring af ventilatorer samt temperatursyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation.

Alle stalde på ejendommen er isolerede. Ventilationssystemerne er undertryksventilation. I den store stald er der MultiStep ventilation. Staldene opvarmes ikke. Den ny stald forventes etableret med lavenergi-motorer og MultiStep ventilation eller tilsvarende.

For at spare på energien vil almindelige lysstofrør løbende blive udskiftet i staldene til lavenergilystofrør, i det omfang det er muligt at genanvende de samme armaturer. Lyset i staldene tændes automatisk under fodring og slukkes bagefter, dvs. 5 gange af 2 timer i løbet af døgnnet. Desuden er der 4 udvendige lamper. De to er sensorstyrede og de to øvrige er med almindelig tænd/sluk. Lyset er kun tændt ved behov. Den nye stald forventes etableret med LED-belysning.

Der er foretaget en screening af elforbruget i forhold til nøgletal fra EnergiMidt A/S. El-forbruget på skønnet max. 300.000 kWh er lidt over nøgletallet på ca. 275.000 kWh. Da det netop er et skøn og ansøger ovenfor har redegjort for energibesparende tiltag vurderes det, at der som udgangspunkt ikke er behov for at foretage et egentligt energitjek. Der stilles dog vilkår om at ejendommen skal have foretaget et energitjek, såfremt den første årsopgørelse af elforbruget, baseret på et helt års produktion, viser en overskridelse af nøgletallet.

Der er stillet vilkår om at ventilationsanlægget skal vedligeholdes og rengøres efter behov.

Vi vurderer, at der anvendes BAT med hensyn til energibesparende foranstaltninger.

4.1.4. Vandforbrug

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Iblødsætning af stalene inden vask, vask med højtryksrensere, brug af drikkestrug til opsamling af vandspild samt daglig inspektion og reparation af eventuelle lækager.

Det er oplyst, at drikkeventilerne er monteret hen over krybberne, hvorfor der ikke forekommer problemer med vandspild. Der er overbrusningsanlæg og iblødsætningsanlæg i den store stald, og der vaskes med højtryksrensere med koldt vand. Både iblødsætning og vask med højtryksrensere er vandbesparende. Staldene kontrolleres dagligt, og der udføres småreparationer med det samme eller tilkaldes service, hvis der er behov for det. Ejendommen forsynes med vand fra Bredebro Vandværk.

For at sikre at BAT-niveauet opnås og fastholdes, er der i den tidligere godkendelse stillet vilkår om vedligeholdelse af drikkevandssystemer – og om, at stalene forsat skal sættes i blød før vask samt at vask skal foregå med højtryksrensere. Det vurderes at dette medvirker til, at husdyrbruget opretholder BAT i relation til vandbesparende foranstaltninger.

Vi vurderer på den baggrund, at der ikke er behov for at stille vilkår til vandforbruget.

4.1.5. Affald

Affald, der stammer fra driften af arealerne, f.eks. bekæmpelsesmidler opbevares og bortskaffes fra ejendommen Storde 3, 6261 Bredebro. Det er oplyst at spraydåser, batterier, lysstofrør, kanyler o.lign. tages med til Storde 3, og bortskaffes sammen med affaldet fra denne ejendom. Tom emballage (pap, plast, papir) medtages ligeledes til Storde 3 og indtil det medtages opbevares det i en lille skraldespand i forrummet.

Døde dyr opbevares på spalter under en kadaverkappe ved indkørslen. DAKA afhenter efter aftale.

Ansøger skal til enhver tid efterleve reglerne i bekendtgørelse om opbevaring af døde produktionsdyr samt håndtere og bortskaffe affald i overensstemmelse med kommunens regulativer. Det anses derfor ikke for nødvendigt at stille vilkår om opbevaring og bortskaffelse af døde dyr. Der er i den tidligere godkendelse stillet vilkår til opbevaring af farligt affald.

Det vurderes på den baggrund at der ikke er behov for at stille yderligere vilkår til håndteringen af affald.

4.1.6. Management og egenkontrol

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Træning og uddannelse af medarbejdere, registrering af vand, energiforbrug og foder, affaldsdannelse, anvendelse af handelsgødning og husdyrgødning samt udarbejdelse af gødningsplaner.

Der føres på ansøgningstidspunktet forskellige skriftlige opgørelser over egenkontrol. Der føres logbøger over flydelag på gyllebeholderne, der laves svineflytningsregistreringer og der føres journal over medicinbehandling. At egenkontrollerne beskrives her, skal ikke ses som et forslag til, at kommunen skal stille krav til, at bedriften fast skal fremlægge disse kontroller for myndigheden.

Herudover er der en række andre fast procedurer, som dog ikke registreres skriftligt:

- Der vaskes stalde inklusiv ventilatorer efter bestemte rutiner (normal efter hvert andet hold).
- Ved overpumpning fra forbeholder til gyllebeholder tjekkes først, om der er plads.
- Etablering af flydelag umiddelbart efter tømning, hvis behov. I løbet af dagen holdes anlæggene under opsyn og det tjekkes, om anlæggene kører som de skal.

Der er stillet vilkår om at der skal føres driftjournal

Under forudsætning af, at ejendommen drives på den beskrevne måde, vurderer vi, at der anvendes BAT med hensyn til management.

4.2. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

4.2.1. Gødningsopbevaring og -håndtering

I henhold til BREF-dokumentet er det BAT

- at tilpasse gødningsmængden arealets størrelse og afgrødernes behov,
- at udsprede gødningen umiddelbart før afgrødernes maksimale vækst og optag af næringsstoffer forekommer,
- at undgå at sprede gødningen, når markerne er mættet med vand, er oversvømmet, frosne eller dækket af sne,
- Ikke at tilføre gødning til stejlt hældende marker,
- Ikke at tilføre gødning på arealer, der støder op til vandløb,
- at sprede gødning så at lugtgener mindskes,
- at opbevare gyllen i stabile beholdere eller gyllelagune med låg/plastik-dække eller flydelag.

Samtlige ovenstående punkter er implementeret i dansk lov.

Det fremgår af BAT standardvilkårene, at BAT for udbringning af husdyrgødning er overholdt ved gældende lov og der derfor ikke er grundlag for at fastsætte vilkår.

Der er indsendt en kapacitetserklæring hvor der er redegjort for tilstrækkelig opbevaringskapacitet.

De nye anlæg overholder afstandskravene i husdyrlovens §§ 6, 8 på nær afstand til naboskel, men der foreligger en dispensation fra afstandskravet, se afsnit 4.1.1.

Vi vurderer, at placeringen af stalden og gødningsbeholderne ikke giver væsentlige gener for naboerne.

Vi vurderer, at der er taget tilstrækkelig hensyn til omkringboende, så at gødningshåndtering og -opbevaring ikke er til væsentlig gene for omgivelserne.

Vi vurderer, at de anvendte udbringningsteknikker og opbevaring af husdyrgødningen lever op til BAT.

4.2.2. Spildevand

Spildevand fra produktionen udgøres af drikkevandsspild, tagvand samt vand fra vask af stalde og sanitært spildevand fra stuehuset. Der er ikke wc og badefaciliteter i forbindelse med driftsbygningerne på nuværende tidspunkt. Mængden af spildevand forventes at ændre sig som det ses i tabellen herunder.

Spildevandstyper	Nudrift (m ³ /år)	Ansøgt drift (m ³ /år)	Afledes til
Sanitært spildevand fra stuehus	ca. 170 m ³	ca. 170 m ³	Septiktank og videre til nedsivning
Tagvand fra eksisterende bygninger	ca. 3.400 m ³	ca. 3.400 m ³	Direkte nedsivning
Tagvand fra ny staldbygning	0 m ³	ca. 8.000 m ³	Direkte nedsivning

Tabel 6: Spildevandsmængder i nudrift og ansøgt drift.

Der er ingen indrettet vaskeplads på ejendommen og der vaskes ikke lastbiler eller andet materiel, hvor der kan være gødningsrester. Drivgangen mellem den gamle stald og stalden fra 2007 er befæstet og med afløb til gyllekanal.

På den baggrund vurderes det, at spildevandsforholdene er forsvarlige, og der stilles ingen vilkår. Afledning af husspildevand og tagvand fra driftsbygninger er ikke omfattet af denne godkendelse.

4.2.3. Transport

Størstedelen af transporterne er af gylle. Antallet af transporter forventes at ændre sig som det ses i tabellen.

Transporter	Før antal/år	Efter antal/år
Foder	52	80
Indkørsel af eget korn	70	70
Fyringsolie	1	1
Tilførsel af dyr	26	85
Levering af slagtesvin til slagteri	52	120
Afhentning af døde dyr	52	52
Tilkørsel af halm	1	1
Transport af affald	52	52
Gylleudkørsel med gyllevogn	187	130
Gyllekørsel til biogasanlæg	-	290
Dybstrøelse til Storde 3 eller direkte udbringning	4	4
I alt	497	885

Tabel 7: Antallet af transporter i nudrift og skønnet i ansøgt drift.

Ud over disse transporter er der også kørsel med personbil, men dette forventes ikke at blive ændret væsentligt. Gyllen udbringes typisk i marts, april og maj måned afhængigt af vejret. En mindre del udbringes i august.

Af hensyn til områdets beboere er der i tidligere godkendelse stillet vilkår om, at vejene skal renholdes/fejles efter endt markarbejde såfremt, der er spildt gødning, jord el. lign.

Vi vurderer, at husdyrbruget i forbindelse med udvidelsen har taget tilstrækkelige hensyn til omgivelserne, og at der derfor ikke stilles yderligere vilkår til transport.

4.2.4. Driftsforstyrrelser og uheld

Den største risiko for omgivelserne er uheld med gylle. Enten sprængning af beholder eller uheld i forbindelse med håndtering af gylle. Endvidere kan der ske uheld ved pumpning af gylle fra staldanlæg til fortank.

Der er indført procedurer og foretaget diverse foranstaltninger for at begrænse uheld og omfanget af eventuelle uheld.

- Ved overpumpning fra forbeholder til gyllebeholder tjekkes først, om der er plads.
- Gyllebeholderne er uden fastmonteret pumpe.
- Gyllebeholderne er omfattet af 10 års beholderkontrol.
- Opsugning af gylle fra beholderne til udkørsel sker med en gyllevogn med sugekran.
- Der er udarbejdet en beredskabsplan, så der sikres en effektiv standsning af og oprydning efter eventuelle uheld.

Skulle der ske uheld, er der i tidligere godkendelse stillet vilkår om, at alarmcentralen skal alarmeres.

Vi vurderer, at der er taget tilstrækkelige hensyn til omgivelserne ved håndtering af husdyrgødning, affald og brændstof og der stilles derfor ingen yderligere vilkår.

4.2.5. Støj

De væsentligste støjkloder er: ventilationsanlægget, indblæsning af foder og transporter til og fra husdyrbruget.

Det er oplyst, at ventilationsanlægget er i drift døgnet rundt. Transporterne til og fra ejendommen sker primært i dagtimerne, men gyllekørsel og håndtering kan foregå om aftenen, hvis der er behov for dette.

Den nærmeste nabobeboelse ligger ca. 220 m nordvest for de nye gyllebeholdere. Der er i den tidligere godkendelse stillet vilkår til det maksimale bidrag til den samlede støjbelastning.

Da husdyrbruget ligger i landzone uden lokalplaner og uden for samlet bebyggelse, er der ikke projekteret særlige tiltag for at dæmpe støjkloderne, hvilket heller ikke skønnes nødvendigt.

Det vurderes at der ikke skal stilles yderligere vilkår.

4.2.6. Skadedyr

Det er oplyst, at der generelt ikke er de store problemer med fluer, rotter eller andre skadedyr. Såfremt der på ejendommen bliver behov for

fluebekæmpelse vil dette ske i overensstemmelse med Institut for Agroøkologis Skadedyrslaboratoriets vejledninger, hvilket der allerede er stillet vilkår om i godkendelsen fra 2015.

Husdyrbruget får regelmæssigt besøg af kommunens skadedyrsbekæmper af rotter og der er indgået en privat sikringsordning mod rotter.

Det vurderes, at der på husdyrbruget bliver sørget for god staldhygiejne, forsvarlig foderopbevaring, fjernelse af affald, fjernelse af foder og gødningsrester, så at skadedyrsangreb forebygges. Da dette i øvrigt er lovpligtigt vil der ikke blive stillet yderligere vilkår til skadedyrsbekæmpelse.

4.2.7. Kemikalier og pesticider

Det er oplyst, at der på godkendelsestidspunktet ikke opbevares bekæmpelsesmidler eller kemikalier på ejendommen. Bekæmpelsesmidler og kemikalier opbevares på ansøgerens hovedejendom Storde 3, 6261 Bredebro.

Der er i tidligere godkendelse stillet vilkår om at hvis det på et tidspunkt skulle blive aktuelt med opbevaring af kemikalier og pesticider på Harres 48, skal disse opbevares i et rum uden afløb med fast og tæt bund.

Der stilles derfor ingen yderligere vilkår.

4.2.8.olie og brændstof

Der findes ingen smøreolie, spildolie el.lign., da det opbevares og håndteres på Storde 3. Derfor vurderer vi, at der ikke er grund til at stille vilkår til olie- eller brændstofopbevaring.

4.2.9. Ensilage

Der opbevares ikke ensilage på ejendommen.

4.2.10. Foder

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT mht. foder: Anvendelse af foderplaner tilpasset dyrenes behov, foderanalyser samt mineralblandinger med lavt fosforindhold.

Ansøger har oplyst, at han løbende udarbejder foderplaner for at blandingen altid er optimeret. Der fodres med vådfoder. Det er oplyst, at ansøger ikke benytter blandinger med fytase eller fasefodring.

Miljøstyrelsens emissionsgrænser for fosfor fra svineproduktion afhænger af staldsystemet.

Staldafsnit	Gulvtype	BAT
Slagtesvinestald fra 2007	Betongulv med drænet gulv og spalter	BAT ifølge BREF (22,3 kg P/DE)
Gl. slagtesvinestald	Betongulv med delvis spaltegulv og delvis fast gulv, hvoraf 50-75 % er fast gulv	BAT ifølge teknologiblad (22,3 kg P/DE)
Gl. slagtesvinestald	Betongulv med dybstrøelsesmätte.	23,8 kg P/DE
Ny slagtesvinestald	Betongulv med delvis spaltegulv og delvis fast gulv, hvoraf 25-49 % er fast gulv	BAT ifølge teknologiblad (22,3 kg P/DE)

Tabel 8: BAT for ansøgningens staldgulve

Ansøger har beregnet BAT-niveauet for fosfor jf. Miljøstyrelsens vejledninger (se skema nedenfor).

Antal dyr	DE*	Max. kg P/DE* ab lager	Beregning	Max. tilladte kg P ab lager
200 slagtesvin	5,92	23,8	5,92 x 23,8	140,90
27234	805,51	22,3	805,51 x 22,3	17.962,87
Total	811,43			18.103,77

Tabel 9: Beregning af BAT-niveau for fosfor

*DE er udregnet med udgangspunkt i de faktuelle vægtintervaller. Det vurderes, at de afvigende vægtintervaller vil have så lille indflydelse på husdyrgødningens P-indhold ab lager, at MST's vejledende emissionsgrænseværdier for P anvendes uden korrektion.

Foderkorrektion for at overholde BAT-grænsen for fosfor – slagtesvin:

Der skal korrigeres på slagtesvinefoderet for at bedriften lever op til BAT-niveauet på 18.103,77 kg P ab lager. Beregningerne i ansøgningen viser, at beskyttelsesniveauet er overholdt med 4,66 g P pr. FE og 2,84 FE pr. kg tilvækst, hvilket kan ses ved, at indholdet af fosfor i gødningen fra husdyrproduktionen ved ansøgt drift i ansøgningskema 92649 er beregnet til 18.079,97 P/år.

4.2.11. Lys

Det er oplyst at der er vinduer i alle de eksisterende staldafsnit. Lyset i staldene tændes automatisk under fodring og slukkes bagefter, dvs. 5 gange af 2 timer i løbet af døgnet.

Desuden er der 4 udvendige lamper. De to er sensorstyrede og de to øvrige er med almindelig tænd/sluk. Lyset er kun tændt ved behov. Den nye stald forventes også etableret med vinduer og automatisk belysning. Der forventes opsat udvendig belysning ved gavlen mod syd samt ved udleveringsrummet ca. midt på stalden mod øst.

Da der ikke sker ændringer i forhold til tidligere drift mht. lysforholdene vurderes det ikke, at det er nødvendigt at sætte vilkår for at begrænse eventuelle lysgener.

4.2.12. Husdyrbrugets ophør

Ved evt. ophør af husdyrproduktionen vil der højst sandsynligt ske det, at ejendommen overdrages med alt indhold til en anden husdyrproducent. Alternativt kan anlægget blive tømt for dyr og gødning, og rester af kemikalier samt andet affald, maskiner og andet materiel, hvilket der er stillet vilkår om i den oprindelige godkendelse.

Vi vurderer, at der er taget tilstrækkelige hensyn til landskabet og forureningsfare ved ophør, og der stilles ikke yderligere vilkår.

4.2.13. Ammoniak

BAT-niveau

Tønder Kommune har fastlagt et BAT-emissionsniveau på 9447 kg N/år ud fra "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" – beregningen fremgår af ansøgningen.

BAT-redegørelse

Ansøgeren har benyttet følgende tiltag for at opnå BAT-niveau:

- Etablering af overdækning på de to nye gyllebeholdere, medfører en reduktion af ammoniakemissionen fra hver beholder på 50 %.
- Reduceret råproteinindhold i foderet på 139,05 g/FE.
- Delvist spaltegulv 25-49 % i den nye stald.

Det fremgår af ansøgningen, at den samlede ammoniakemission fra husdyrbruget udgør 9445 kg N/år.

BAT-vurdering

Idet ammoniakemissionsniveauet for det ansøgte projekt er lavere end det fastlagte BAT-niveau, vurderer vi, at projektet lever op til bedste tilgængelige teknik.

For at sikre at BAT-niveauet overholdes, er der stillet vilkår til råproteinindholdet i foderet, til overdækning af de nye gyllebeholdere samt til gulvtypen i den nye stald.

Det generelle ammoniakreduktionskrav på anlægget.

Kravet til begrænsning af ammoniakfordampningen opfyldes ved, at der i den nye stald etableres delvis spaltegulv, 25-49 % fast gulv.

kategori 1, 2 og 3 natur⁴.

Nærmeste kategori 1 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper inden for habitat-områder, ligger ca. 4,5 km sydøst for anlægget. Det drejer sig om Sølsted mose der både er fuglebeskyttelsesområde og habitatområde. Mosen indeholder naturtyperne nedbrudt højmoser (7120) og hængesæk (7140) og skovbevoksede tørvemoser (91D0) der også er en del af udpegningsgrundlaget og er levested for den sjældne fisk Dyndsmørling og en række fugle som f.eks. Tinksmø, Hedehøg og Rørdrum.

Der er foretaget en ammoniakdepositionsberegning på dette område, som

viser at totaldepositionen fra husdyrbruget ikke overstiger de lovmæssige 0,7 kg N ha/år, da der er >1 husdyrbrug ud over det ansøgte, efter Bekendtgørelsens kumulationsmodel.

Nærmeste kategori 2 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder, ligger ca. 800 m nord for anlægget. Det drejer sig om en mindre mose (0,6 ha) med et ottetalsformet vandhul i midten. Mosen er kategori 2 bl.a. pga. forekomst af Mosebunke, hedelyng, klokkelyng, pjusket tørvemos og jomfruhår. Der er foretaget en ammoniakdepositionsberregning på dette område, som viser at totaldepositionen fra husdyrbruget ikke overstiger de lovmæssige 1,0 kg N ha/år.

Nærmeste kategori 3 natur, ligger ca. 1,8 km vest/sydvest for anlægget. Kategori 3 natur omfatter øvrige ammoniakfølsomme naturtyper, som ikke er omfattet af kategori 1 eller 2. Det er bl.a. heder, moser og overdrev omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og ammoniakfølsomme skove. Det drejer sig om Skast Mose, der ligger i forlængelse af Kogsbøl Mose. Skast mose er på ca. 63 ha og er en nedbrudt højmoser under tilgroning. Der findes stadig enkelt områder med fugtig bund og mose vegetation som mosepors, smalbladet kæruld, hedelyng og klokkelyng (naturtypen 7120), men størstedelen er præget af afvandning og tilgroning af pil og birk. Mosen er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 og den er udpeget som fuglebeskyttelsesområde (F69) med udpegningsgrundlaget: rørhøg, hedehøg, tinksmed, sortterne og mosehornugle. Der er foretaget en ammoniakdepositionsberregning på dette område, som viser at merdepositionen fra husdyrbruget ikke overstiger de lovmæssige 1,0 kg N ha/år.

Beskyttelsesniveauet for ammoniakdeposition er derfor overholdt.

Ammoniakdeposition på Natura 2000-områder:

Kogsbøl og Skast Mose er udpeget som fuglebeskyttelsesområde (F69) og er dermed Natura2000-område.

Kogsbøl og Skast Mose er en nedbrudt højmoser under tilgroning på ca. 560 ha. Mosen er truet af tilgroning, dels på grund af, at den drænes via kanaler og grøfter og dels på grund af øget kvælstofbelastning. De lysåbne arealer er næsten

forsvundet i mosen, selv om den tidligere er blevet plejet ved rydning og afgræsning. Udpegningsgrundlaget for Kogsbøl og Skast Mose er ynglende rørhøg, hedehøg, tinksmed, sortterne og mosehornugle som tidligere alle har ynglet i mosen, men kun rørhøg og hedehøg findes med sikkerhed stadig i mosen.

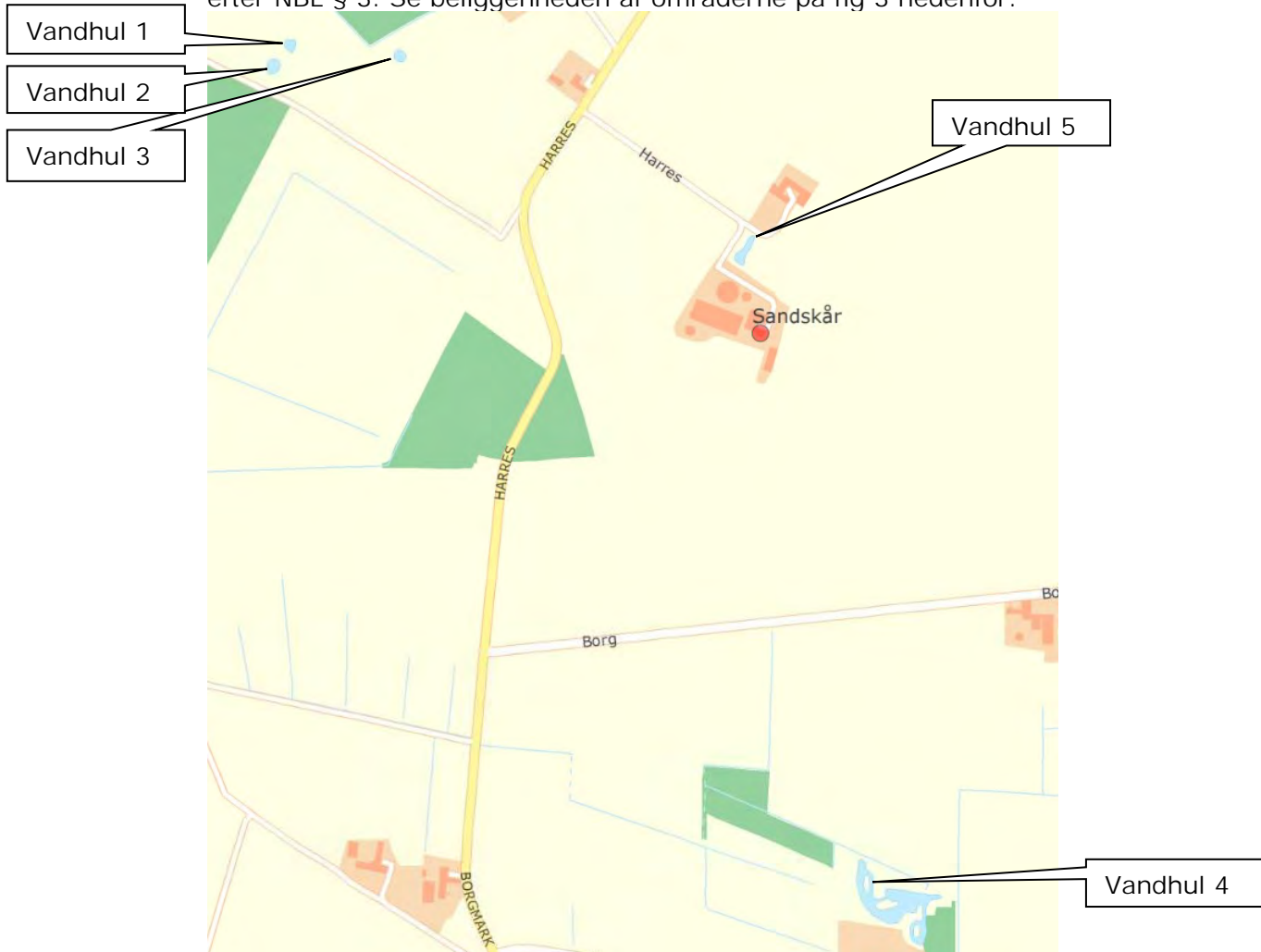
Beregninger viser, at ammoniakdepositionen vil stige med ca. 0,2 kg N/ha/år, så den samlede ammoniak deposition vil udgøre ca. 0,2 kg N/ha/år som følge af udvidelsen.

Vi vurderer, at det ansøgte projekt ikke kan få negativ virkning på Natura 2000 området, herunder de arter og naturtyper, som området er udpeget for at beskytte.

Vi vurderer også, at det ansøgte projekt ikke i kumulation med andre projekter vil få negativ virkning på udpegningsgrundlaget for Kogsbøl og Skast Mose som følge af ammoniak.

Tønder Kommune konkluderer, at det efter habitatbekendtgørelsen ikke er nødvendigt at foretage en miljøkonsekvensvurdering.

Ammoniakdeposition fra anlægget på områder omfattet af NBL § 3 Omkring anlægget på Harres 48, ligger der 5 vandhuller, der er beskyttet efter NBL § 3. Se beliggenheden af områderne på fig 3 nedenfor:

Figur 3: Vandhuller beskyttet af § 3 i naturbeskyttelsesloven

It-ansøgningssystemets beregninger viser, at der ikke er en merdeposition på over 1,0 kg N/ha/år på 4 af vandhullerne (nr. 1-4 på figur 3). Vi vurderer derfor, at der til disse områder ikke vil ske en tilstandsændring af naturområderne, som følge af udvidelsen af husdyrbruget.

Søen der ligger tættest på staldene (nr. 5 på figur 3) vil få en merdeposition på 31,0 kg N/ha/år. Bidraget fra andre kilder er væsentlig mindre end den ansøgte merdeposition. Dette er vurderet med baggrund i at baggrundsbelastningen for området ligger på ca. 19 kg N/ha/år, vandhullet har et lille opland og modtager ingen dræn og har ikke gennemstrømning. Desuden ligger vandhullet i et hjørne af en mark, og bliver derfor kun i et begrænset omfang påvirket af markdriften. Dette er vurderet til at give en tilstandsændring af vandhullets tilstand, idet plantevæksten kan påvirkes ved en merbelastning af kvælstof og søen vil blive mere grumset og der vil komme trådalger, der vil forringe vandhullets kvalitet.

Der er derfor i en separat sag givet en dispensation til tilstandsændringen under forudsætning af at der graves et erstatningsvandhul, se bilag 2.

Udnyttelsen af dette tillæg til miljøgodkendelse af Harres 48 betinges derfor af at kravene i nævnte dispensation til tilstandsændring overholdes.

4.2.14. Lugt

Der er foretaget en beregning af lugten efter henholdsvis den nye lugtvejledning og FMK-vejledningen³. Geneafstanden fastsættes i hvert enkelt tilfælde på baggrund af den længste geneafstand beregnet efter de to vejledninger.

Beregningen viser, at der inden for genekriteriet på 15 OU/m³ ikke ligger enkeltboliger, og at der inden for genekriteriet på 7 OU/m³ ikke ligger hverken samlet bebyggelse i landzone eller områder, der i en lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner eller lignende. Ligeledes viser beregningerne, at der inden for genekriteriet på 5 OU/m³ ikke ligger nogen byzone eller sommerhusområder.

Der bliver i ansøgt drift anvendt hyppig udslusning som lugtreducerende tiltag i den eksisterende slagtesvinestald fra 2007. Tiltaget reducerer lugten fra stalden med 20 %.

Ejendomme med landbrugspligt er ikke omfattet af det generelle beskyttelsesniveau. Det vil sige, at de ikke indgår i vurdering af, om der ligger enkeltboliger eller samlet bebyggelse inden for de beregnede geneafstande.

Nærmeste bolig uden landbrugspligt, der ikke ejes af ansøger, er Harres 44, der ligger ca. 415 m nordvest for det ny staldanlæg.

Under forudsætning af, at vilkår overholdes, vurderer vi, at der er taget tilstrækkelige hensyn til de omkringboende.

4.2.15. Støv

Den største kilde til støvgenerne skønnes at være interne transporter og håndtering af foder.

Der findes en amerikaner stålsilo på ca. 900 m³, samt 4 hvide glasfibersiloer, hvor af én anvendes som buffertank. Korn fra siloen fyldes over i buffertanken med elevator og føres videre over i foderladen med kædeetræk. Derudover bygges to nye amerikaner stålsiloer på hver 900 m³ og en korngrav.

Det vurderes, at håndteringen af foderet ikke vil give anledning til støvgener for naboen, da siloerne er placeret/planlagt mere end 200 m fra nabohuset og på den modsatte side af staldbygningen.

Der stilles derfor ingen vilkår.

4.3. Bilag I og IV-arter

4.3.1. Bilag I arter

Harres 48 ligger ikke i fuglebeskyttelsesområde. Nærmeste fuglebeskyttelsesområde er Kogsbøl og Skast Mose, der ligger ca. 900 m sydvest for ejendommen.

Det vurderes på den baggrund, at projektet på Harres 48 ikke vil kunne påvirke bilag I arter.

4.3.2. Bilag IV arter

I habitatdirektivets bilag IV er opført en række dyre- og plantearter, som skal ydes streng beskyttelse overalt i deres naturlige udbredelsesområde, også uden for de udpegede habitatområder. Det indebærer for dyrearternes vedkommende blandt andet, at yngle- og rasteområder ikke må beskadiges eller ødelægges, og for planternes vedkommende blandt andet, at arterne ikke må indsamles, plukkes eller ødelægges.

I søen nær stalden er der konkret søgt efter bilag IV arter og på besigtigelsesdagen er der ikke fundet nogle. Derudover foreligger ikke konkrete feltobservationer af bilag IV arter i projektområdet eller i den umiddelbare nærhed af den de nye gyllebeholdere og den nye stald. Der er ikke indberettet observationer til www.naturdata.dk om observationer i projektområdet eller dets umiddelbare nærhed.

Nogle arter vil dog sandsynligvis forekomme lejlighedsvis, hvor den nye stald og de to nye gyllebeholdere skal bygges. Tønder Kommune vurderer dog, at projektet ikke vil have en negativ indflydelse på de forskellige arter, da der ikke ændres på vandhuller, fortidsminder, sten- og jorddiger eller andre potentielle levesteder for padder eller krybdyr. Der fjernes ikke gamle bygninger og fældes ikke store træer, der kunne være levested for flagermus. Der sker med andre ord ikke fysiske ændringer i forbindelse med projektet, der kan være til skade for bilag IV-arter eller andre fredede eller rødlistede arter.

Det vurderes på den baggrund, at projektet ikke vil medføre, at yngle- og rasteområder for bilag IV arter beskadiges eller ødelægges, idet projektet kun omfatter byggeri af stald på marken i tilknytning til øvrige bygninger, samt to gyllebeholdere ca. 30 m fra stalden. Projektet vurderes desuden ikke at påvirke naturområder negativt som følge af ammoniakfordampning fra anlægget.

4.4. ALTERNATIVE MULIGHEDER

Ansøger har ikke overvejet egentlige alternativer i forhold til det, der er beskrevet i ansøgningen. Alternativet til ansøgningen er derfor alene at undlade en udvidelse af produktionen og lade den eksisterende produktion fortsætte.

Vi vurderer, at husdyrbruget kan miljøgodkendes på baggrund af oplysninger om ønsket indretning og drift, derfor er der ikke brug for alternativer.

5 HØRINGER

I de høring

Ansøgningen blev annonceret på <https://dma.mst.dk/> den 10. maj 2017.

Høring af parter, naboer og andre berørte

Tønder Kommune vurderer, at dem som skal høres i sagen, er ansøger og ejere/lejere af bebyggelse, der ligger inden for lugtkonsekvenszonen på 1210 meter. De har derfor modtaget et brev om projektet og fået mulighed for at sende bemærkninger ind.

Tønder Kommune har derudover vurderet, om der er naboer, der skal orienteres om sagen. Naboer i husdyrlovens forstand defineres som ejere af ejendomme, der matrikulært grænser op til den ejendom, hvorpå anlægget er beliggende. Naboer skal orienteres, med mindre kommunen skønner, at det der er søgt om, har underordnet betydning for naboen. Det er kommunens opfattelse, at såfremt der på de tilstødende matrikler ikke er bebyggelse på både husdyrbrugets og naboens matrikel, så har det ansøgte som udgangspunkt underordnet betydning. Ud fra den betragtning er der ikke foretaget orientering af naboer.

En nabo har indsendt bemærkninger der har udløst at gyllebeholderne er blevet flyttet. Sagen er herefter sendt i parthøring hos ejer og nabo igen.

6 KLAGEVEJLEDNING

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Bemærk at klagenævnet 1. februar 2017 har skiftet navn, så der kan være flere steder, hvor det stadig står navngivet som Natur- og Miljøklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på 900 kr. som privatperson og 1.800 kr. som virksomhed eller organisation (2016-niveau). Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest mandag den 27. april 2020.

Du kan vælge at få denne afgørelse prøvet ved domstolen. Retssagen skal være anlagt inden 6 måneder fra den dag, afgørelsen er meddelt.

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte at ændre vilkårene i godkendelsen eller helt at ophæve godkendelsen. Hvis godkendelsen udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

7

BILAG

Bilag 1: Situationsplan

Bilag 2: Dispensation til tilstandsændring af vandhul

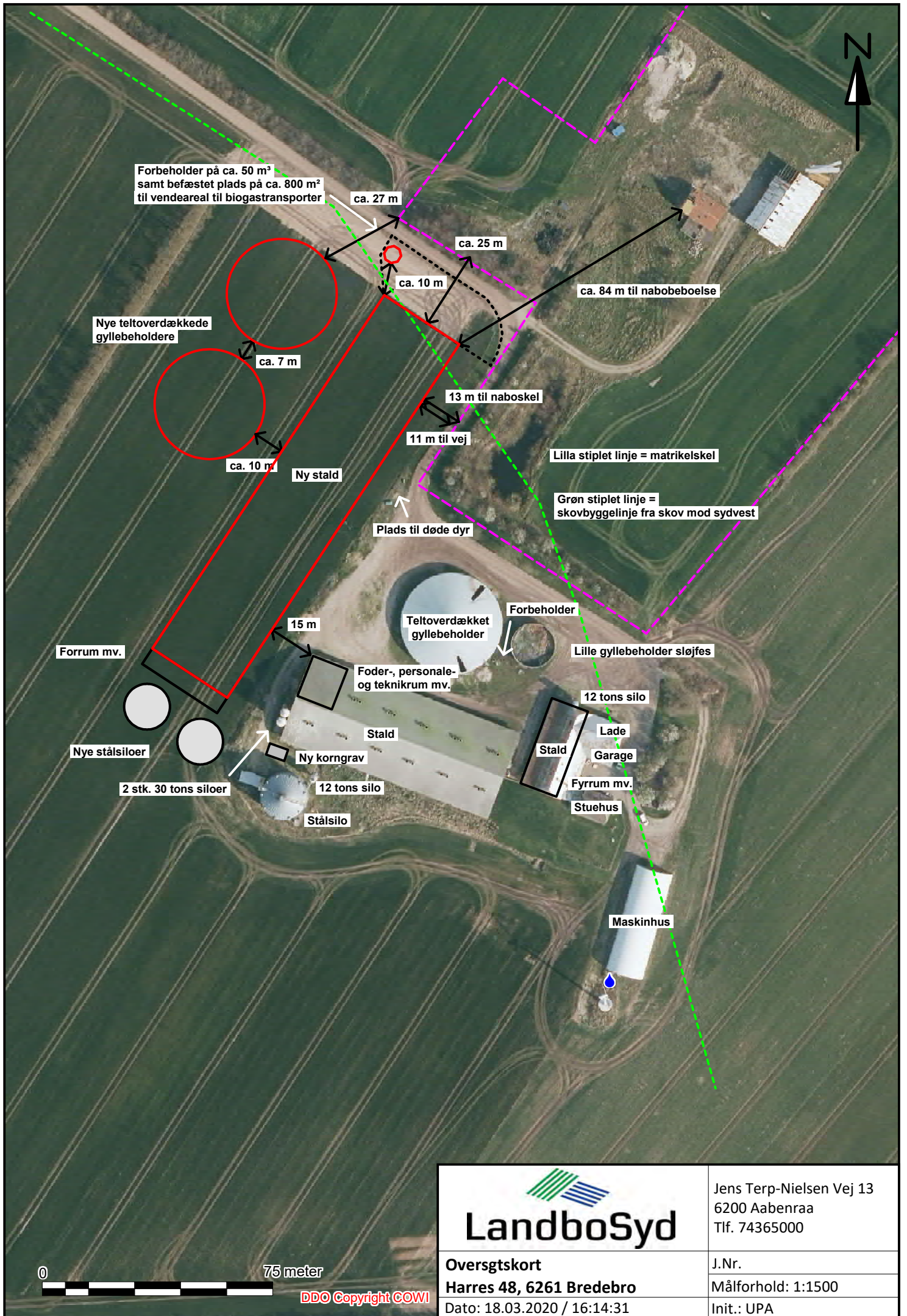
8 REFERENCER

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 442 af 13-05-2016 af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, med seneste ændringer

² Bekendtgørelse nr. 1595 af 06-12-2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

³ Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde, udgivet af FMK, 2. udgave

Jens Terp-Nielsen Vej 13
6200 Aabenraa
Tlf. 74365000

Oversigtskort
Harres 48, 6261 Bredebro
Dato: 18.03.2020 / 16:14:31

J.Nr.
Målforhold: 1:1500
Init.: UPA

TØNDER KOMMUNE

Erik Petersen
Storde 3
6261 Bredebro

Miljø og Natur

Direkte tlf.: +4574929284
Mail: ln1@toender.dk
Sags id.: 01.05.00-P25-1-18
Ks:LSJ

13-11-2019

Dispensation til tilstandsændring

I forbindelse med at du har søgt om en miljøgodkendelse af dit husdyrbrug på Harres 48, 6261 Bredebro, er der foretaget beregninger, der viser at udvidelsen vil medføre en merbelastning på 31 kg N på et vandhul på matrikel 25, Harres, Brede.

Matrikel 25, Harres, Brede ejes af Rene Petersen og vandhullet er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens¹ § 3.

Når et vandhul er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 betyder det, at man ikke må ændre vandhullets tilstand, uden forudgående dispensation fra kommunen.

En merbelastning på 31 kg N vil medføre en tilstandsændring af vandhullet. Du har derfor søgt om dispensation til denne tilstandsændring mod etablering af et nyt vandhul på matrikel 47, Harres, Brede.

Afgørelse

Tønder Kommune meddeler hermed dispensation² til at vandhullet på matr. 25, Harres, Brede modtager op til 31 kg N/ha/år og dermed til den tilstandsændring som denne belastning medfører, mod at der etableres et nyt vandhul på matrikel 47, Harres, Brede.

Samtidig meddeler Tønder Kommune landzonetilladelse³ til det nye vandhul.

Dispensation og landzonetilladelse gives på nedenstående vilkår.

Vilkår

Tønder Kommune dispenserer på følgende vilkår:

- Det eksisterende vandhul på matrikel 25, Harres, Brede må højst modtage en merbelastning på 31 kg N/ha/år. Erstatningsvandhullet skal være mindst 900 m² og højst 1200 m².
- Det nye vandhul skal placeres på matrikel 47, Harres, Brede, se vedlagt kort, og skal på det dybeste sted, have en dybde på minimum 1,50 m, for at undgå tilgroning.
- Det nye vandhul skal være gravet inden etablering af ny stald og gyllebeholdere.
- Du skal give besked til Tønder kommune straks efter at du har lavet vandhullet og vandhullet skal godkendes af kommunen.
- Vandhullet må ikke have tilløb og afløb.

¹ Lov 9 af 03-01-1992 om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 240 af 13-03-2019.

² Kommunen dispenserer i medfør af § 3, stk. 2, jævnfør § 65, stk. 3 i naturbeskyttelsesloven

³ Lov nr. 388 af 6. juni 1991, jf. lovbekendtgørelse 287 af 16. april 2018

- Udform vandhullet så det harmonerer med landskabet omkring det. Det skal have runde og bugtede bredder, der skråner svagt. Den største del af bredden må ikke være stejle-re end 1:4 og gerne ned til 1:7, og vandhullet må ikke have øer.
- I en bræmme på 5 meter rundt om vandhullet må du ikke dyrke, omlægge, gødske eller sprøjte jorden. De 5 meter begynder ved vandhullets øverste kant.
- Det du graver op, skal du fjerne eller jævne ud (dvs. du må ikke lave en vold).
- Træer og buske skal fjernes langs den sydlige halvdel af vandhullet, så vandhullet er lysåbent mod syd.
- Man må ikke sætte fugle, fisk, krebs eller andre dyr ud ved vandhullet, fodre i vandhul-let eller i en bræmme på 5 m omkring vandhullet, eller opsætte redehuse, hegn eller lignende op bortset fra almindelige kreaturhegn eller fårehegn.
- Eksisterende vandhul på matrikel 25, Harres, Brede må ikke fjernes og er fortsat beskyt-tet.

Begrundelse

Det er ikke tilladt efter naturbeskyttelseslovens § 3 at ændre tilstanden på beskyttede natur-typer uden forudgående dispensation. Idet Tønder kommune har vurderet at en udvidelse af husdyrbruget beliggende på Harres 48, 6261 Bredebro, vil medføre en merbelastning af vandhullet på 31 kg N/år/ha, kræver udvidelsen en dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Husdyrbruget Harres 48 har søgt om godkendelse til at udvide husdyrbruget jf. husdyrloven. Denne udvidelse vil medføre en merbelastning på et vandhul beliggende på nabomatriklen, matrikel 25, Harres, Brede med 31 kg N/ha/år. Vandhullet er på ca. 500 m².

Vandhullet er et relativt ungt vandhul. Det er blevet etableret i 2009/2010 af den tidligere ejer. Vandhullet ligger i et hjørne af en nu dyrket mark, med læhegn mod syd og vest, dyrket mark mod øst, og brakareal op mod vej. Den tilstødende mark har indtil 2018 ligget i vedva-rende græs. Ca. 25 m syd for vandhullet ligger en gyllebeholder. Gyllebeholderen er en del af et svinebrug og det er denne ejendom der ønsker at udvide.

Luftfoto der viser beliggenhed af beskyttet vandhul

Vandhullet modtager ikke dræn og der er ikke til-ledning eller gennemstrømning af vand andre steder fra. Den omkringliggende jord er grov-sandet jord, nærområdet er delvist grøftet og vandhullets opland er ret lille. Vandhullet er besøgt flere gange, og senest i juli 2019. Vandhullet havde i juli 2019, grundet to tørre år, en lavere vandstand end i februar 2018, men trods det, var der stadig et veludviklet dyre- og planteliv og vandhullet er vurderet til at have en god økologisk tilstand. Pilebræmmen omkring vandhullet er blevet højere, særligt på vestsiden, men der er stadig et fint åbent vandspejl og åben bredzone uden vedplanter på østsiden.

Planter registreret på besigtigelsesdagen:

Liden siv
Knop siv
Lysesiv
Jomfruhår
Skeblad vejbred
Sandstar
Mosebunke
Øret pil
Alm. sumpstrå
Nøkkerose
Svømmende vandaks
Smalbladet dunhammer
Manna sødgræs
Krybhvene
Mosesneglebælg
Høstborst
Krybende pil

Dyreliv registreret på besigtigelsesdagen:

Grøn frø
Skrubtudse
Skorpionstæge
Rygsvømmer
Bugsvømmer
Vandnymfe
Guldsmed
Mosesnegl
Vandedderkop
Muslinger
Gedde

Foto fra 10. juli 2019

Foto fra 26. juni 2019

Foto fra 8. februar 2018

Søer betragtes ofte som værende fosforbegrænset, men her er der tale om større søer, der er lagopdelte, og der har et stort opland eller modtager næringsrigt drænvand eller overfladeafstrømning. Fosfor er bundet i jord og i sedimentet i søer, og frigivelsesraten afhænger af hvor stor kontaktfladen med sedimentet er, og hvor dyb søen er. Frigivelsesraten er lille i store søer hvor der er lagdeling, fordi der ikke sker en opblanding af vandmassen, så det fosforberigede vand nær bunden ikke bliver opblandet med det øvrige vand. Samtidig modtager disse søer ofte megen kvælstof fra omgivelserne i form af dræn mv. Derfor er plantevæksten ofte begrænset af mængden af den tilgængelige fosfor.

I små lavvandede søer og vandhuller, kan kvælstof derimod være den begrænsende faktor for plantevæksten. Det drejer sig særligt om dem, der ikke ligger midt i en dyrket mark, og ikke modtager dræn eller har gennemstrømning. I disse vandhuller er kontaktfladen med sedimentet stor og vandet er velopblandet, så der er en stor frigivelsesrate af fosfor i forhold til vandhullets vandvolumen (Søndergaard, M. 2007)⁴. Dette betyder, at disse små vandhuller i højere grad er kvælstofbegrænset. Dette betyder også, at plantevæksten kan påvirkes ved en merbelastning af kvælstof og dermed kan der ske en tilstandsændring. Grænsen for hvornår der sker en tilstandsændring i det enkelte vandhul er svær at vurdere, men de senest opdaterede tålegrænser (fra DCE, sept. 2018) siger at de rene vandhuller af naturtypen 3150 (næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter), har en tålegrænse på 5-10 kg/ha/år hvis de er kvælstofbegrænset.

Andre faktorer der kan begrænse plantevæksten i søer og vandhuller er mængden af det tilgængelige lys. Dette er særligt væsentligt for vandhuller der er vokset til i krat og har krone-dække, eller vandhuller med meget humus i vandet (brunvandet søer).

Tønder Kommune vurderer at dette vandhul ikke er fosforbegrænset men derimod vil blive påvirket af en øget tilførsel af kvælstof. Baggrundsbelastningen for området ligger på ca. 19 kg N/ha/år, så en merbelastning på 31 kg N/ha/år vil være en tredobling af tilførslen fra luften. Vandhullet har et lille opland og modtager ingen dræn og har ikke gennemstrømning. Desuden ligger vandhullet i et hjørne af en mark, og bliver derfor kun i et begrænset omfang påvirket af markdriften. Marken har indtil sidste år, ligget i vedvarende græs.

---

⁴ Næringsstoffdynamik i søer – med fokus på fosfor, sediment og restaurering af søer. Doktordisputats, 2007. Martin Søndergaard.

Vandhullet er relativt lavvandet og vandet har en stor kontaktflade til sedimentet i forhold til volumen og derfor frigives relativt meget fosfor i forhold til vandvolumen. Tønder Kommune vurderer derfor, at en merbelastning på 31 kg N/ha/år til vandhullet vil medføre, at der sker en tilstandsændring i vandhullet, hvor søen vil blive mere grumset og der vil komme trådalger, der vil forringe vandhullets kvalitet.

Udvidelsen på naboejendommen medfører bl.a. nye anlæg på marken vest for vejen:

Situationsplan over anlæg og nye anlæg i ansøgt miljøgodkendelse

Allerede da vandhullet blev etableret, var husdyrbruget etableret på Harres 48. Vandhullet er derfor allerede fra etableringstidspunktet blevet påvirket af husdyrbruget. Det vurderes at vandhullet langsomt vil blive mere og mere næringspåvirket, uanset om der sker en udvidelse af husdyrbruget på Harres 48. Derfor betragter Tønder kommune vandhullet som et område, der på sigt, vil udvikle sig til et vandhul, der ud fra naturbeskyttelsesmæssige hensyn, ikke har nogen særlig interesse. Til trods for denne vurdering, vurderer Tønder kommune at en merbelastning på 31 kg N/ha/år vil få denne negative udvikling til at accelerere i en sådan grad, at der er tale om en tilstandsændring.

Udvidelsen af husdyrbruget på Harres 48, kræver derfor en dispensation til tilstandsændring af vandhullet efter naturbeskyttelsesloven. Der er derfor søgt om dispensation til denne tilstandsændring, mod at der etableres et nyt og større vandhul som kompensation for den naturkvalitet der bliver forringet.

Tønder kommune har vurderet, at vi kan dispensere for denne tilstandsændring, mod at der etableres et ekstra vandhul i nærområdet. Dyr og planter får hermed et ekstra leveområde,

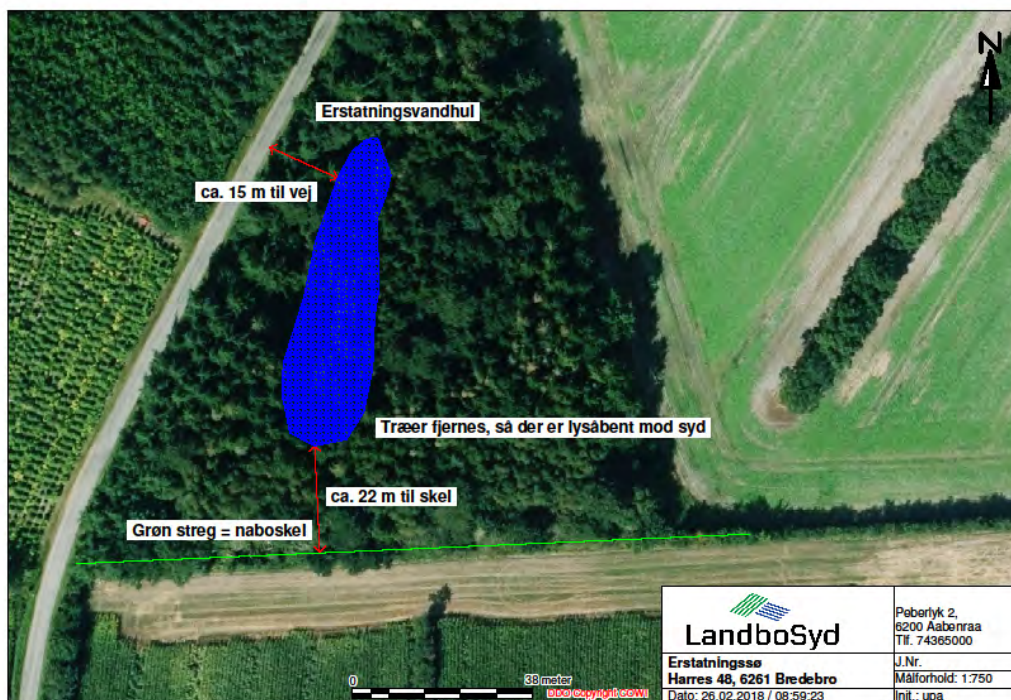
hvis tilstandsændringen af eksisterende vandhul medfører at deres nuværende levested forringes i en sådan grad at deres levested grundlag forringes. Dette betyder også at det eksisterende vandhul ikke må fjernes, men skal bevares.

Det er i tidligere afgørelser fra klagenævnet (NMK: 510-00529; NMK: 510-00798) fastlagt, at jordbrugs- og anden almindelig økonomisk interesse ikke i sig selv er tilstrækkeligt til at begrunde en dispensation.

Tønder Kommune vurderer at, fordi der er tale om et lille lavvandet vandhul uden tilløb af nogen art, eller påvirkning af omkringliggende dyrket mark, samt vandhullets placering i forhold til husdyrbruget, kan vi begrunde at give en dispensation til en merbelastning på 31 kg N/ha/år. Vi vurderer samtidigt at det ikke vil skabe uheldig præcedens for beskyttelse af § 3 vandhuller, da der her er tale om en usædvanlig placering af vandhul, samtidig med en høj merbelastning. Løsningen er fundet i en lignende sag fra Sønderborg Kommune, der efter påklage blev stadfæstet i klagenævnet (NMK: 510-00413).

Det nye vandhul placeres på matrikel 47, Harres, Brede, ca. 350 m sydvest fra det eksisterende vandhul, i udkanten af et mindre krat, der delvist vil blive ryddet, se vedlagt oversigtskort. Området har aldrig været dyrket, men ligget i krat/skov på alle luftfoto siden 1945, og det forventes at der kan etableres et vandhul der vil kunne få en rigtig fin kvalitet. Placeringen af vandhullet betyder, at arter kan spredes fra både vandhullet på matrikel 25, Harres, Brede og fra andre vandhuller mod nordvest, og måske sydøst.

Det nye vandhul skal desuden etableres med flade brinker og der skal fjernes træer så der ikke er træer i en bræmme på min. 5 m rundt om vandhullet og der skal være helt lysåbent mod syd så vandhullet kan få godt med sollys. Dette vil bevirke at vandhullet kan blive en egnet paddelokalitet.

For at sikre at vi ikke forringer området som levested for de eksisterende arter, stilles der vilkår om, at det nye vandhul skal være min. 1,8 gang større end det eksisterende. Dvs. det nye vandhul skal være på min. 900 m². Desuden skal der opretholdes en dyrkningsfri bræmme rundet om det nye vandhul på 5 m, hvor der hverken må gødes, sprøjtes eller foretages jordbehandling.

Screening i forhold til Natura 2000 og bilag IV arter

Projektet er ikke beliggende i Natura 2000 og vil ikke have indflydelse på nærliggende Natura 2000 områder. Dog er kommunen forpligtet til, at tage hensyn til levesteder for bestemte dyrearter, som er optaget på Habitatdirektivets bilag IV, også hvis disse levesteder ligger uden for Natura 2000.

Det er konstateret ved besigtigelse, at det eksisterende vandhul huser grøn frø og skrubtudsepadder, men i lokalområdet findes der også spidssnudet frø og løgfrø der er optaget på habitatdirektivets bilag IV.

Det vurderes at ved etablering af det nye vandhul, på ovenstående vilkår, vil det ikke forringe vilkårene, men nærmere forbedre vilkårene, for padderne i området, selvom det eksisterende vandhul vil blive mere næringsbelastet.

Naboorientering

Der er ikke foretaget orientering af naboer, idet det er vurderet, at etablering af det nye vandhul ikke vil påvirke omkringboende.

Partshøring er foretaget af dig som ejer af husdyrbruget Harres 48, 6261 Bredebro samt ejer af matrikel 25, Harres, Brede.

Høring af Museum Sønderjylland

Tønder kommune har sendt dispensationen i høring hos Museum Sønderjylland. Museet vurderer, at risikoen for at støde på arkæologiske fortidsminder under jordarbejde er minimal og at en arkæologisk forundersøgelse ikke er nødvendig.

Bygherre skal dog være opmærksom på, at hvis der under anlægsarbejdet alligevel påtræffes jordfaste fortidsminder eller andre kulturhistoriske anlæg, skal anlægsarbejdet (jf. museumslovens § 27, lov nr. 473 af 7. juli 2001) omgående indstilles i det omfang, det berører fortidsmindet, og Museum Sønderjylland -Arkæologi Haderslev adviseres.

Det kan endvidere oplyses, at bygherre i givet fald ikke skal udrede udgifterne til en eventuel arkæologisk undersøgelse.

Klage

Kommunens afgørelse kan påklages. Afgørelsen vil blive offentliggjort på Tønder Kommunes hjemmeside og de klageberettigede orienteres. Jeg har vedlagt en klagevejledning. Klagen skal være indgivet via klageportalen senest 12. december 2019.

Dispensationen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Hvis der kommer klager, vil kommunen orientere dig om det.

Dispensationen falder bort hvis den ikke er blevet brugt inden tre år fra modtagelsen.

Venlig hilsen

Line Vinkel Nielsen
Miljømedarbejder

Klagevejledning

Lov om planlægning

Afgørelser truffet efter § 35, stk. 1, i Lov om planlægning (jf. Lovbekendtgørelse nr. 1529 af 23. november 2015) kan efter lovens § 58 påklages til Planklagenævnet af

1. adressaten for afgørelsen
2. ejeren af den ejendom, som afgørelsen berører
3. enhver med retlig interesse i afgørelsen
4. offentlige myndigheder
5. En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
6. lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
7. landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
8. landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Planklagenævnet kan kræve dokumentation for foreninger og organisationers klageberettigelse.

Lov om naturbeskyttelse

Afgørelser truffet efter Lov om naturbeskyttelse (Lovbekendtgørelse nr. 1217 af 28. september 2016) om ændring af lov om naturbeskyttelse), §§ 3, 4, 16, 17, 18 og 19, jf. § 65, kan i medfør af § 78 påklages til Miljø- og fødevareklagenævnet af

1. adressaten for afgørelsen
2. ejeren af den ejendom, som afgørelsen berører
3. offentlige myndigheder
4. En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
5. lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
6. landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
7. landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Miljø- og fødevareklagenævnet kan kræve dokumentation for foreningers og organisationers klageberettigelse.

Naboer og ejere af ejendomme omkring den ejendom, som afgørelsen vedrører, er ikke klageberettiget efter naturbeskyttelsesloven.

Fælles for de 2 lovgivninger

Frist for at indgive klage

Klage skal være indgivet inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen fra bekendtgørelsen.

Hvordan klager man

Du opretter en klage via Klageportalen (indgang til Klageportalen findes på www.borger.dk og www.virk.dk). Når du søger på www.borger.dk eller www.virk.dk, skal du søge efter "klageportal". Inde i Klageportalen bliver du guidet igennem en række trin. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen.

Fra 1. februar 2017 udgør klagegebyret 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer. Gebyrerne er oplyst i 2016-niveau og pristalsreguleres så snart det er teknisk muligt.

Klagegebyret opkræves af klagenævnet. Betaling af klagegebyr sker ved elektronisk overførsel til klagenævnet. Gebyr skal indbetales inden for en af klagenævnet fastsat frist. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Klagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til klagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Fritagelse fra krav om at bruge Klageportalen

I særlige tilfælde kan en borger fritages for at klage via Klageportalen. De særlige forhold, som kan begrunde en undtagelse, er f.eks. borgere med særlige handicap, såvel kognitiv som fysisk funktionsnedsættelse samt demens. Ligeledes borgere, der mangler digitale kompetencer, visse socialt udsatte borgere, borgere med psykiske lidelser eller borgere med sprogvanskeligheder, hvor hjælp og vejledning fra myndigheden eller nævnet ikke konkret vurderes at være en egnet løsning. Der kan således foreligge særlige forhold for nogle borgere fra de nævnte grupper, der gør, at borgeren ikke kan anvende digital selvbetjening.

Det er klagenævnet, der afgør, om en borger kan fritages.

Virkning af at der klages

Hvis der klages rettidigt har klagen opsættende virkning. Det betyder, at afgørelsen ikke må udnyttes, før klagen er afgjort, medmindre klagenævnet bestemmer andet.

Indbringelse for domstolene

Klagenævnets afgørelse kan indbringes for domstolene. En sådan retssag skal være anlagt inden 6 måneder efter, at nævnets afgørelse er meddelt.

Uanset om der anlægges retssag, er man forpligtet til at rette sig efter klagenævnets afgørelse, indtil domstolen måtte bestemme andet.

Oversigtskort

